

Muqaddas NUR

**ERTAKLAR – EZGULIKNI
ARDOQLAR**

«FARG'ONA» nashriyoti
2007-yil

82 Фольклор

Muqaddas NUR (Arslonova)
ERTAKLAR - EZGULIKNI ARDOQLAR.
Ertaklar. So'zboshi muallifi A. Azimov.
«FARG'ONA» nashriyoti - 2007-yil - 36 b.

20 <i>07</i>	Alisher Navoiy nomidagi O'zbekiston MN
<i>A 2008</i>	

40 33211
0

©«FARG'ONA» nashriyoti - 2007-yil.

SO'Z BOSHI

Muqaddasxon Arslonova mana bir necha yildirki qalam tebratib kelmoqda. Uning qissalari, she'rlari va ertaklarini xalqimiz sevib o'qib kelmoqda.

«Ertaklar – ezgulikni ardoqlar» nomli kitobi uning uchinchi kitobi bo'lib, bu ham o'z muxlislari qalbidan chuqur o'rin oladi, degan umiddaman.

Men bu dang'aralik yosh ijodkor qizimizga omad va baxt tilab qolaman.

*Alijon Azimov,
Dang'ara tumani hokimi.*

YASHNAGAN DARAXT

Yigit bor ekan oqil,
Ammo xotini johil –
Xasisu ayyor ekan,
G'urbatga tayyor ekan.
Eri ketgan chog' ishga,
Tilni qayrab urushga,
Uydagilarni turtib,
Go'yo tartib o'rnatib,
Xatosini izlarkan,
Doim og'ir so'zlarkan.
«Qani menga qarang hoy,
Muncha yotdingiz, boboy!
Boshga tang'ib durrani,
Qani ushlang arrani.
Siz ham keling kampirsho,
Bo'lsangiz ham oyposhsho.
Suv seping hovlingizga,
Qarashing cholingizga.
Ish qiling mana bundoq,
Bo'lmangiz tekintomoq.
Turibdi ekin-tikin,
Qimirlayapsiz sekin.
Bo'shashmang qayinsingil,
Harakat qiling yengil.
Mol bo'kiryapti, boring,
Keyin tez xamir qoring.
Qaynog'am, qiling ovqat,
Gapim qaytarmang faqat!»
Deya socharkan zahar,
Eri ekan bexabar.
Ular o'g'lin g'amin yeb,
Siqilib qolmasin deb.

♦
 O'z husniga berilib,
 Birdan mulzam bo'libdi,
 Eri kirib kelibdi.
 Hech narsa demay hargiz,
 So'z gapirmay bir og'iz,
 Yigit boshin egib ham,
 Qo'liga qog'oz, qalam,
 Olib chizibdi surat,
 Qiz qaltirabdi shu vaqt.
 Yigit nedir bitibdi,
 Xotiniga tutibdi.
 Asta ushlabdi uni,
 Shunday ekan mazmuni:
 Bir daraxt ko'targan qad,
 Gurkirab turar faqat.
 Baquvvatdir shoxlari,
 Qalin barg, yaproqlari.
 Ikkinchi yonga nazar,
 Tashlasangiz alhazar,
 Shoxi kesilgan daraxt,
 Ko'rgach bo'lasiz karaxt.
 Na shoxi, butog'i bor,
 Biror barg yaprog'i bor,
 Na bor soyasi quyuq,
 Yap-yalang'och, qup-quruq.
 Tushunmay xotin shu kez,
 Qoziga shoshibdi tez.
 Qozi qog'ozni olib,
 Termulib, o'yga tolib,
 Sukut saqlabdi uzoq,
 Javob aytibdi shu choq:
 «Qotmasin aslo boshing,
 Daraxt – umr yo'ldoshing.
 Shoxlarning har bittasi,
 Aziz ona, otasi.

Bunda yaproqlar jamdir,
Uka, singlisi hamdir.
Shox, butoq, barglari ham,
Bor ekan daraxt ko'rkam.
Ularsiz daraxt yog'och,
Qolar bo'lib yalang'och.
Ular-la, bag'ri butun,
Ularsiz quruq o'tin».
Kelin chidolmay ortiq,
Uyalib juda qattiq,
Oqil erin iziga,
Yurib, dono so'ziga,
Jon dildan tutib quloq,
Etibdi yuzini oq.
Yomonlikni tashlabdi,
Yangi hayot boshlabdi.

ASALARI VA O'RGIMCHAK

Necha oy, necha kunlab,
Asalari gul tanlab,
Chamanlar orasidan,
Ularning sarasidan,
Tinim bilmayin sira,
Yig'arkan hidlab shira.
O'zligini oqlarkan,
Jismini pok saqlarkan.
Lek u bir kuni yolg'iz,
Ovga chiqib do'stlarsiz,
Uchib yurganda yakka,
Yo'liqib o'rgimchakka,
To'riga ilinibdi,
Zor qaqshab yalinibdi:
«Jon do'stim, yubor qo'yib,
Asal beraman to'yib
Yeysan, qil rahm-shafqat,
Zahringdan sochma faqat».
«Mayli, bitta shartim bor,
Anov pastlikda gulzor
Bordir, hozir ko'rasan,
Asal yig'ib berasan.
To'rimdan bo'shatayin,
U joyni ko'rsatayin.
Qanotim yo'qdir bilsang,
Meni mindirib olsang,
Uchardik birga-birga,
Tez yetardik u yerga».
To'rdan chiqqach quvonib,
Asalari ishonib.
Rostdir deb uning so'zi,
Tezda bo'libdi rozi.

Borsaki sho'ralarmish,
 Badbo'y hid taralarmish.
 Hamma yoq sassiq alaf,
 Ko'ngli aynirmish qarab.
 Asalari debdi zor:
 «Qani sen aytgan gulzor?
 Bulardan chiqmas asal,
 Qo'nsam bo'laman kasal.
 Ruxsat bersang ketayin,
 Manzilinga yetayin».
 O'rgumchak debdi kulib,
 Ishidan mamnun bo'lib:
 «Ketolmaysan uzoqqa,
 Iltirdim tuzoqqa.
 O'z ishimni epladim,
 Sen laqmani bopladim.
 Endi jim shu yerda qol,
 Lek gapimga quloq sol.
 Qil bitta xotamtoylik,
 Senlar to'plagan boylik,
 Qayerda bo'lsa ko'rsat,
 Topib olay tez fursat.
 Qay daraxt kovagida,
 Yoki tosh-posh tagida?
 Turgan bo'lsa ayt, darrov,
 Buni bilmasin biron.
 Bo'lma ko'p hardamxayol,
 Umring bo'lgandir zavol.
 Borgan bilan u yoqqa,
 Duch kelasan qiynoqqa.
 Keta olmaysan qochib,
 Zahrimni qo'ydim sochib».
 Ari xiyla o'ylabdi,
 Ishontirib so'ylabdi:
 «Chiqib borsang tog' sari,

Duch kelar qovoqari.
Usti qoradir bilsang,
Oldimga olib kelsang,
Qo'yaman tushuntirib,
Yelkasiga mindirib,
Sen-la birga ketadi,
O'sha joyga yetadi.
Olib chiqadi o'yib,
Asaldan yeysan to'yib.
Tezda borib topib ol,
Do'stimni opkelaqol». Shunda o'rgumchak shoshib,
Ketibdi dovon oshib.
Yetib boribdi toqqa,
Boqsa u yoq, bu yoqqa,
Aylanishib sarsari,
Qop-qora qovoqari,
Nenidir yeyar topib,
Shunda o'rgumchak chopib,
Debdi: «Ey oliyjanob,
Bir ish qilsangiz savob.
Asalarin tutgandim,
Pastlikka berkitgandim.
Asalga to'la daraxt,
Aytarkan sizga faqat.
Qo'yarkan tushuntirib,
Yelkangizga mindirib,
Men bilan ucha qoling,
Sirini bilib oling».
«Gaping qaytar zumrasha,
Dedingmi tutdim pashsha?»
«Yo'q, yo'q demadim undoq,
Yaxshilab tuting quloq»,
Debdi gapin qaytarib,
Shunda uni ko'tarib,

♦ ♦ ♦ ♦ ♦ ♦ ♦ ♦ ♦ ♦ ♦ ♦ ♦ ♦ ♦ ♦
 Qovoqari o'shal on,
 Uchibdi pastlik tomon.
 Borsaki xursand bo'lib,
 Lek asalari o'lib,
 Yotardi to'r ichida,
 Aldanganin o'chida,
 Qovoqari tez uchdi,
 O'rgumchak yerga tushdi.
 Nayzasini sanchdi u,
 Chaqimchini yanchdi u.
 O'rgumchak o'ldi lekin,
 To'ri ichida sekin,
 Tuxumdan chiqib asta,
 Katta bo'lib birpastda,
 Bolarilar qolgandi,
 Uning o'rnin olgandi.
 Shuki qissam ma'nosi:
 Jaholatning dunyosi,
 Oramizdan ketmagay,
 Tugab, qurib bitmagay.
 Xavfu-xatarni bilsak,
 Do'stga maslahat qilsak.
 Har kimga chalinmaymiz,
 Tuzoqqa ilinmaymiz.
 Buning-chun bizga shior:
 Yashaylik doim xushyor.

FIRIBGAR O'G'IL

Yigit yasharkan johil,
Shumniyat, qattiq ko'ngil.
Hech kimni suymas ekan,
Boylikka to'ymas ekan.
Otasi aytgan niyat,
Va qoldirgan vasiyat,
Onasida turarkan,
Ololmasdan yurarkan.
Bir kun onasi bemor
Bo'lib aylabdi oh-zor.
Xushi emas joyida,
Deb, o'g'rilik poyida,
Onasi uxlagan chog',
O'z ishin etib ado,
Topdi, mana o'sha xat,
Otasi bergan tilxat.
Uni ochib o'qibdi,
Neligini uqibdi.
Bosganday bo'ldi tikon,
Mazmuni shunday ekan:
«Bordir jufti halolim,
O'nta qo'y va o'n molim.
Uning nomiga o'tsin,
Qo'shnilar muhr bitsin.
Agar o'lmayin ular,
Vaqtiki poda bo'lar,
Barisin o'g'lim boqsin,
Ammo bu pandim uqsin.
Hamma boylik, aytayin,
Qolar kampirdan keyin.
Ungacha ololmagay,
Egalik qilolmagay.

So'ngra aylabdi rihlat.
 Baxtiga bor yaxshilar,
 Qarindosh ham qo'shnilar,
 Buni bilib qolibdi,
 Darhol xabar olibdi.
 O'g'lini barcha tamom,
 Kutishibdi subhi, shom.
 Ammo bo'lmabdi darak,
 Debdilar ko'mish kerak.
 Bardosh bermay sabrga,
 Qo'yishibdi qabrga.
 O'zini aylab o'sal,
 Yigit kelib bir mahal:
 «Izladim necha oylar,
 Yo'qoldi hamma qo'ylar»,
 Deya to'kkach duv-duv yosh,
 Ishonibdi keksa-yosh.
 O'zgaralar pul tutibdi,
 Ma'rakasi o'tibdi.
 So'ngra tushibdi yo'lga,
 Qo'ylari turgan cho'lga,
 Yetib borsaki arang,
 Yo'q emish qo'ylar, qarang.
 Turarmish bo'm-bo'sh o'ra,
 Yana buzilgan qo'ra.
 Zir yugurib chor yoqqa,
 So'ngra borsa qishloqqa,
 Xovlisida yurganmish,
 Xo'p ma'rashib turganmish.
 Ochilgach xiyla siri,
 Qarindoshlarning biri,
 Debdī: «SHoshihsan bir oz,
 Sengaydi hamma meros.
 Bizdan qizg'onib qara,
 Bo'ldi oq yuzing qora.

Yolg'on gaping chin bo'lsin,
 Qo'ying qirilib o'lsin!»
 Yoz o'tib, kelibdi qish,
 Chinga aylanib qarg'ish.
 Qo'ylari o'lib bir-bir,
 Qaltirabdi u dir-dir.
 Iloj-chora qolmabdi,
 Sira saqlay olmabdi.
 Qachon o'lganin bilmas,
 So'ysa ham alam qilmas.
 Qattiq kasal kelibdi,
 Bari harom o'libdi.
 Kechalari emgaklab,
 Har birini sudraklab,
 Odamlardan yashirib,
 Qo'ralardan oshirib,
 Tashlab katta ariqqa,
 Yem qilibdi baliqqa.
 Qo'ylar o'rni xuvillab,
 Yig'labdi chun uvillab,
 Bilib qolib bu ishni,
 Debdi unga bir qo'shni:
 «Tekinni yig' uyulmas,
 U hech kimga buyurmas.
 Gar kelishsang albatta,
 Rozilikda ish katta».

RIVOYAT

Bir katta yurt bor ekan,
Ota-ona xor ekan.
Hamma bolam-bolamlab,
Qish-yozga ovqat g'amlab,
Bolalarin boqarkan,
Va ulardan qo'rqarkan.
Gar ota-onam desa,
Yo kelib ovqat yesa,
Bolalar ham shu mahal,
Ko'tarar ekan janjal.
Bu shaharning podshohi,
Yetib ko'kka oh-vohi,
Oxir zerikib bunda,
Xat chiqaribdi shunda:
«Ko'chalarda otalar,
Bobo, buva, kattalar,
Momoyu buva, ena,
Qay birin aytay yana.
Bari xassa tayangan,
Ayting kimga suyangan?
Bola boqib pok-halol,
Qarigach bo'lsa uvol.
Axir menga ham qiyin,
Qay birini boqayin.
Boshim qotib ushbu dam,
Tegar deb nafim, foydam,
Chiqardim oliy farmon,
Tinglasin har bitta jon.
Ahdimni chin ushladim,
Podshohlikni tashladim.
Kimki bo'lsa jonkuyar,
Ota-onasin suyar.

Bo'lar gapni aytibdi,
To'planib qishloq ahli,
Kim nohaqu, kim haqli,
Deya chaqirib kengash,
Rosa qotiribdi bosh.
So'ngra chiqibdi qaror,
Har kimdadir ixtiyor,
Ba'zilar ikkilanmay,
Juda uzoq o'ylanmay,
Ko'kragiga bir mushtlab,
Bolalarini tashlab,
Uy va joylari qolib,
Ota-onasin olib,
Xayrlashib ketibdi,
Shaharga tez yetibdi.
Podshoh quchog'in kerib,
Uy va joylarni berib,
Oqizmay yoshlarini,
Silabdi boshlarini.
Faqat chiqarib qaror,
Debdi: - Menda ixtiyor,
Bolani o'ylamaysiz,
Xattoki uylanmaysiz,
Ota-onangiz qarab,
Oq yuvib va oq tarab,
Aylab qanoat-sabr,
Yashaysiz to bir umr,
Bosh tortsangiz shu zamon,
Sizga muntazir zindon.
Ular shunday etibdi,
Oyu, yillar o'tibdi.
Qariyalar keksayib,
Kasal bo'lib munkayib,
Oshin oshab bo'libdi,
Yoshin yashab bo'libdi,

Boshlarda sindi o'tin.
Nasihatimiz yoqmas,
O'g'limiz bizni boqmas.
Qizlar qilmay so'zimiz,
Qaro qildi yuzimiz.
Bu yerni tark etamiz,
Siz-la birga ketamiz».
Ularni tinglab podshoh,
Boshin urib debdi: – Oh,
Yo'q, men yanglishdim qattiq,
Chidolmam bunga ortiq.
Xatoni qildim o'zim,
Mana ochildi ko'zim.
Endi buni tuzatay,
Ne bo'larin kuzatay.
To yetti yoshdan tortib,
Yetmish yoshgacha tartib,
O'rnatay qayta boshdan,
Naf chiqadi bu ishdan.
Cholu, erkak jam bo'ling,
Yoqqan asbobni oling.
Etikdo'zu, duradgor,
Usta, naqqosh, tadbirkor,
Soatsoz, o'qituvchi,
Cho'ponmi, yo quruvchi,
Qay birin eting xohish,
Hammangizga bordir ish.
Ayol, qizlar jamul-jam,
Bo'ling deyma xotirjam.
Tikuvchilik bilasiz,
To'quvchilik qilasiz.
Nonvoy bo'lib non yoping,
Yo dalada yer choping.
Ishlasangiz qolmay och,
Hech kimga bo'lmay muxtoj.

Mazza qilib yashaysiz,
Topganingiz oshaysiz.
Hamrangiz bolam deysiz,
Ular g'amini yeysiz.
Yetti yoshga to'ladi,
Qo'lidan ish keladi.
Bo'lsin ilm, hunari,
Sizga tegmas zarari.
Topsa kunlik nonini,
To'yg'izadi qornini.
Ham ko'rsatib muruvvat,
Toki qildiring mehnat.
Bolalar bo'lsa katta,
Birgalikda albatta.
Kuyov-kelin qilib to'y,
Solib beringiz uy-joy.
Qachon ishlab tolasiz,
Kuch-quvvatdan qolasiz,
Qay farzand sizga yoqsa,
Og'rinmay qarab boqsa,
Yordam qo'lin uzatsa,
Oxiratga kuzatsa,
O'shanga quchoq kerib,
Uy-joylaringiz berib,
Topshirasiz to' abad,
Faqat qoldirasiz xat.
Chunki qolgan bolalar,
Ko'tarib oh-nolalar,
Uy-joyingiz talashib,
Mushtlashib, yoqalashib,
Qilmas uchun o'ch, gina,
Ish bitiring jimgina.
Shunda har ahli-avlod,
Bu udumni etib yod,
Amal qilishib tamom,

Ettirar toki davom.
Shu-shu o'sha shaharda,
Xoh kecha, xoh saharda,
Urush chiqmay bemahal,
Hech kim ko'tarmay janjal,
Tinch-halol mehnat qilib,
Yasharkan o'zni bilib,
Qayerda podshoh odil,
O'sha joy oboddir, bil.
Do'stlarga berib ko'mak,
Yashaylik bo'lib o'mak.

◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆ ◆

SODDA OLMAXON VA XIYLAGAR XAKKA

O'zimizni tomonda,
Bir kattakon o'rmonda,
Ko'ngli ochiq, mehribon,
Yashar ekan olmaxon.
Halol bo'lgan-chun o'zi,
To'g'ri bo'lgan-chun so'zi,
Kim ne desa ishonib,
Do'st tutarkan quvonib.
Bir kun chiqib terakka,
Uni poylabdi xakka.
Chunki u yiqqan yong'oq,
Iniga sig'may shu chog',
Hattoki to'lib-toshib,
Ketibdi yerga tushib.
Xakka bo'lsa tez chaqqon,
Tumshug'i bilan shu on,
Yig'ib-yig'ib teribdi,
Olmaxonga beribdi.
U bo'lsa, eh, quvonib,
Shodlikdan ko'zi yonib,
O'shal zamon do'st tutib,
Iniga taklif etib,
To'risiga o'tqazib,
Yong'oq bilan to'yg'azib,
Quvonchga sig'may chunon,
Rosa qilibdi mehmon.
Shunda xakka xiylagar,
Debdi: «Bu ining agar,
O'zingga torlik qilsa,
Yong'oqlaring to'kilsa,
O'tirmagin bo'shashib,

Mening uyimga tashib,
 Hammasini joylay qol,
 Yashaysan keng, bemalol.
 Hozir yoz, ko'pdir yemak,
 Senga bu qishda kerak.
 Chiritmayin saqlayman,
 Bu va'damni oqlayman».

Olmaxon tushib laqqa,
 Debdi: «Hamma yong'oqqa,
 Seni etdim xo'jayin,
 Lek bir sirni aytayin,
 Hech kimga churq etmay qol,
 Tunda kelib tashib ol.
 Xakka shunday qilibdi,
 Faqat ikkov bilibdi.
 Kuz tugab, boshlanib qish,
 Olmaxon chekib tashvish,
 U yon, bu yon chopibdi,
 Xakkavoyni topibdi.
 So'ng debdi: «Salom xakka,
 Yaxshi uchrading yakka.
 So'zimdan qaytganim yo'q,
 Hech kimga aytganim yo'q.
 Qornim ochdi shu desang,
 Yong'oqlarimni bersang».

Xakka hezlandi shu choq:
 «Iye, qanaqa yong'oq?
 Boshing solma kulfat,
 Qilma bundayin tuhmat.
 Ko'p oshirma gunohing,
 Bunga bormi guvohing?»
 «Iye, xakkavoy senga...»
 «Tuhmat aylama menga,
 Muncha bo'lmasang axmoq,
 Olmadim sendan yong'oq».

♦ ♦ ♦ ♦ ♦ ♦ ♦ ♦ ♦ ♦
 Qani tezroq bor, jo'na,
 Ko'zing o'yvolmay yana!»
 Deb unga baqiribdi,
 To'dasin chaqiribdi.
 Olmaxon xushi uchib,
 Zo'rg'a qolibdi qochib.
 Boribdi quruq ini,
 Ochlik qiynabdi uni.
 Pastga ma'yus boqibdi,
 Ko'zidan yosh oqibdi.
 Oyoq-qo'li bo'shashib,
 Daraxtdan yerga tushib,
 U yon, bu yon mo'ltirab,
 O'tiribdi qaltirab.
 Shu mahal tipratkon,
 Debdi: «Hoy, hoy olmaxon,
 Iye, tavba nimasi,
 Yig'layapsan chamasi?
 Ayt, ne bo'ldi bilayin,
 Balki, yordam berayin?»
 Olmaxon yig'lab shu choq,
 So'zlabdi boshdan-oyoq.
 Tipratikon xo'p tinglab,
 Debdi: «O'zingni o'nglab,
 So'zlaringa quloq sol,
 O'zingga bu pandim ol.
 Kim aldasa ishonma,
 Yo maqtasa quvonma.
 Quloq solib o'turma,
 Soddaliging bildirma.
 Yo'qsa och qolar qorning,
 Hayotdan topmay o'rning,
 Yurasan yig'lab, bo'zlab,
 Har kimga darding so'zlab.
 Ajrat yaxshi, yomo'nni,

Haqiqatu, yolg'onni.
Aldoqchi, yumshoq so'zlar,
O'zin foydasin ko'zlar.
Bo'lsa kim firibgar do'st,
Sendan axtarib kam-ko'st,
Doim ta'qib etadi,
Haqing olib ketadi.
Kim bo'lsa chin jonkuyar,
Molingmas, o'zing suyar.
Hech narsa qilmas ta'na,
Bo'lmas unda o'ch yana.
Endi ko'zing katta och,
Yolg'onchi do'stlardan qoch!•
Olmaxon shunday qilib,
Yaxshi-yomonni bilib,
Olguncha xo'p tolibdi,
Ancha pishib qolibdi.
Kelganda kelgusi yil,
Yong'oqdan olib hosil,
Uyasin chuqur kavlab,
Yong'oqlarini o'rab,
Mahkam qilib qo'yibdi,
Qishi bilan to'yibdi.
Endi har kim so'ziga,
Xoh dushman, xoh do'stiga,
Aslo quloq solmabdi,
Bilganidan qolmabdi.

OTANING XATOSI

Bu voqea uzoqda,
Allaqaysi qishloqda,
Qachondir bo'lgan ekan,
Bizlarga qolgan ekan.
O'tganmas shu zamonda,
Badavlat xonadonda,
Eru-xotin yasharkan,
Tinim bilmay ishlarkan.
Oradan o'tib oy, yil,
Ko'ribdi ikki o'g'il.
Ular o'nga to'lganda,
Qo'lidan ish kelganda,
Ota bir reja o'ylab,
So'ngra xotinin chorlab,
Debdi: «Qani quloq sol,
Bu gapinni uqib ol.
Gar menga bersang izn,
O'g'illarimni o'zim,
Etmoqchiman tarbiyat,
Shuni men qildim niyat.
Faqat sen aralashma,
Men gapirsam gap qo'shma!»
Hech iloj topmay chora,
Ko'nib ona bechora,
«Xo'p, indamayman», – debdi,
Lek chetdan kuzatibdi.
Katta o'g'li sal bo'shroq,
Lek ish qilarkan ko'proq.
Ota bo'lsa atayin,
O'g'il bajargan sayin,
Qiyin ish buyurarkan,
Ulgurmasa urarkan.

Yeyavergandan kaltak,
 Misoli bo'lib tentak,
 Qat'iy qaror etibdi,
 Uydan qochib ketibdi.
 Kichik o'g'il sho'x, dadil,
 Ekan odobli, oqil.
 Ham zabardast, paxlavon,
 Shirinsuxan, mehribon.
 Ko'proq non yeyar ekan,
 Lek ishni kiyar ekan.
 Otam baqirmasin deb,
 Qattiqroq urmasin deb,
 Turar ekan tong otmay,
 Hech bir ishdan bosh tortmay,
 Bajararkan olmay dam,
 Indamay charchasa ham.
 Har kuni etik yechib,
 Yalangayoq suv kechib,
 Katta loy qilar ekan,
 Guvala quyay ekan.
 Bir kun rangi olinib,
 U kasalga chalinib,
 Ingrab etib ohu-zor,
 Yotib, bo'libdi bemor.
 Shunda ota baqirib,
 Xotinini chaqirib,
 Debdi: «Mana shu kundan,
 Ajrashmoqchiman sendan.
 Bilmabman tagi asling,
 Chatoq ekan-da nasling.
 O'zing bir pulga qimmat,
 Umrinni qilding chimmat.
 Sendan tug'ilgan bola,
 Hammasi aqli chala.
 Katta o'g'ling quloqsiz,

Biror ishga yaroqsiz.
Hattoki bizdan kechib,
Mana, ketibdi qochib.
Kichik o'g'lingni qara,
Misoli poshsho, to'ra.
Uch kundirki qilmay or,
Yotibdi, emish bemor.
O'z fikrimda qolaman,
Boshqa xotin olaman.
Kasalmand o'g'lingni ol,
Tezda bu uydan yo'qol!»
Ona ko'z yosh to'kmayin,
Hatto qaddin bukmayin,
Mol-mulkka nazar solmay,
Birorta cho'p ham olmay,
Dardini tishda tishlab,
Kasal o'g'lin opichlab,
Uydan chiqib ketibdi,
Bir qishloqqa yetibdi.
Birdan boshi aylanib,
O'tirganda o'ylanib,
O'tib qolib bir ayol,
Unga beribdi savol:
«Charchab, olyapsizmi dam,
Kerakni biror yordam?
Bu kim? O'g'lingiz chog'i,
Bo'shashgan qo'l, oyog'i.
Chamasi qattiq bemor,
Unga zo'r tabib darkor.
Xohlang shu yerda turing,
Xohlang men bilan yuring.
Eng katta o'g'lim tabib,
Hozir kelaman aytib».
Degan gapni eshitdi,
So'ng ona xushdan ketdi.

Kelganida o'ziga,
 Begona uy ko'ziga,
 Ko'ringach dedi: «YO rab,
 Ollohdan najot so'rab.
 Asta o'rmidan turdi,
 O'g'lin yotganin ko'rdi.
 So'ngra xaligi ayol,
 Termulib berdi savol.
 Ona jim, indamadi,
 Hech bir narsa demadi.
 Sukut saqlab uzoq vaqt,
 Shu so'zni dedi faqat.
 «O'lguncha qilay duo,
 O'g'linga toping davo».
 Fido aylab jonini,
 Hatto berib qonini,
 Ayol tinmay yelibdi,
 Yigit xushga kelibdi.
 So'ng ona topib fursat,
 Ketmoqqa olib ruxsat,
 Debdi: «Endi ketaylik,
 Yo'lda davom etaylik,
 Deya ma'yus boqibdi,
 Ko'zidan yosh oqibdi.
 Ayol o'zini o'nqlab,
 Uning ahvolin anglab,
 «Sezdim sizda bor tashvish,
 Tushgan o'xshar mushkul ish.
 Yashirmang, u qanday sir,
 Barin ayting birma-bir».
 Ona uzoq o'ylabdi,
 Lek barisin so'ylabdi.
 Buni eshitgan ayol,
 Yoqasini ushlab lol,
 Debdi: «Siz bo'ling bardam,

O'zim beraman yordam».
 Deya chiqib ketibdi,
 Bir dalaga yetibdi.
 U yerni sotib olib,
 Ishlov berib, go'ng solib,
 Atrofin qilib gulzor,
 O'rtasini uzumzor,
 Aylab, bir bog' etibdi,
 So'ng uyiga qaytibdi.
 Keyin bir otga minib,
 Erkaksifat kiyinib,
 Qaramayin o'ng-so'liga,
 Asta chiqibdi yo'lga.
 Kezib qishloqma-qishloq,
 Qolmayin qir, adir, tog',
 Uchraganga so'zlabdi,
 Ul yigitni izlabdi.
 Oxir chiqmagach foyda,
 Odam to'plangan joyda,
 Debdi: «Menda bir bog' bor,
 Unga kerak mardikor.
 Shart shuki, mehnat qilsa,
 O'zin qadrini bilsa,
 Gapirmasa birovga,
 Chidasa qor, qirovga,
 Birga olib ketayin,
 So'ngra o'g'il etayin».
 Hamma ketibdi qo'rqib,
 Bir yigit oldga chiqib,
 Debdi: «Mayli men boray,
 O'zimni sinab ko'ray».
 Yigitni olib ayol,
 Birorta bermay savol,
 Uyiga yetib oxir,
 Xo'rsinib chuqur, og'ir,

Rosa meva solibdi,
Hamma hayron qolibdi.
Ayol bir kun onaga,
Chaqirib bir xonaga,
Debdi: «Xo'p desang agar,
Eringdan olsak xabar.
O'g'illaringni chaqir,
Chunki, otasi axir».
Xo'p maslahat qilishib,
Bir qarorga kelishib,
Qaramayin o'ng, so'lga,
Oxir chiqishdi yo'lga.
Qishloqqa kirib shu on,
Yurdi hovlisi tomon.
U yon, bu yon qarashdi,
Qo'shnilardan so'rashdi.
Qo'shni dedi qo'l siltab,
So'zlolmay labi titrab:
«Otang bir joyda yotar,
Hanuz sizlarni kutar.
Ketganingizdan keyin,
Qasdma-qasdga atayin,
Bir xotin olib keldi,
O'yladi – baxtim kuldi.
Xotin bo'lib firibgar,
Otang qon yutdi agar.
Ne qilarin bilolmay,
U shumdan qutulolmay,
Usti kir, bo'lib xarob,
Rosa chekdi iztirob.
Siz boqqan buzoq, sigir,
Bari sotildi bir-bir.
Mana uylar qup-quruq,
Balki bu haqdan buyruq.
Sizdan so'ng g'ami ortdi,

Adabiy-badiiy nashr

Muqaddas NUR

**ERTAKLAR –
EZGULIKNI ARDOQLAR**

Ertaklar

Muharrir: S. Hasanov
Tex. muharrir: S. Jo'rayev
Dizayner: U. Jabborov
Musahhah: T. Akbarova

Bosishga ruxsat etildi: 2007-y.19.04. Nashriyot bosma
tabog'i 2,25. Shartli bosma tabog'i 2,75.
Bichimi 84x108 ^{1/16} Adadi 1000 dona.
Buyurtma № 32. Bahosi kelishilgan narxda.

«FARG'ONA» nashriyoti.
150104, Farg'ona shahri, Sahibqiron Temur nomidagi
ko'cha, 28.

«FARG'ONA» nashriyotining ijaradagi
«Qirguli-Poligrafchi» ShK bosmaxonasida chop etildi.
Farg'ona shahri, Qirguli dahasi, Farg'ona ko'chasi, 6.